

ЕЛЕКТРОННЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН В СИСТЕМІ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

проф. Жулавський А.Ю.,
слухач гр. ДСмз-31с Курило Г.О.

Сумський державний університет (Україна)

В умовах розвитку інформаційного суспільства виконання державою її конституційних обов'язків, надання державно-управлінських послуг громадянам супроводжується розширенням використання інформаційно-комунікативних технологій.

Найбільш ефективним засобом взаємодії держави і суспільства в мережі Інтернет сьогодні є система електронного уряду, використання якої забезпечує продуктивну взаємодію всіх гілок влади як між собою, так і з суспільством та значно спрощує процедури отримання послуг.

Говорячи про електронний уряд чи електронне урядування, науковці звертають увагу більше на технологічну компоненту організації цієї надскладної системи (архітектура побудови, технологічні принципи роботи тощо), тобто багато уваги приділяється технологічній чи функціональній структурі і недостатньо уваги приділяється інституціональній структурі електронного уряду.

На сьогодні немає єдиного погляду щодо визначення терміна «електронне урядування». Базуючись на наявних дефініціях та концепціях, Фінгер та Пеко виділили три основні підходи до визначення електронного урядування. Згідно з першим, електронне урядування пов'язується із задоволенням потреб громадян за допомогою надання послуг через Інтернет. Другий підхід трактує електронне урядування як процес та взаємодію, тобто як форму співпраці між громадянами, приватним сектором та державою як у виробленні політики, так і в наданні послуг. Третій визначає електронне урядування як набір певних інструментів для демократизації суспільства.

Узагальнивши існуючі підходи до визначення поняття «електронний уряд», на нашу думку, доцільніше використовувати термін «електронне урядування», під яким слід розуміти спосіб організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, що забезпечує функціонування органів влади в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування з ними громадян, юридичних осіб, неурядових організацій.

На жаль, дедалі частіше зустрічаються ситуації, коли на практиці застосування даного поняття зводиться державними службовцями й посадовими особами органів місцевого самоврядування лише до електронного спілкування влади з громадськістю. Сама ж ідея електронного урядування має сприяти вирішенню основних проблем, характерних для влади: знизити рівень бюрократизації через перехід на електронний документообіг; зробити діяльність органів державного управління та місцевого самоврядування більш прозорою завдяки впровадженню електронної форми спілкування з громадянами, тим самим наблизивши її до потреб і запитів громадян.

Однією з цілей електронного урядування в демократичному суспільстві повинно бути забезпечення широкого доступу громадськості до інформації про діяльність уряду, участі громадськості в процесі прийняття рішень. Однак у вітчизняній практиці, будь-яка інформація від державних органів завжди в значній мірі дозується. В тому випадку, коли будь-яка інформація є «невигідною», влада в більшості випадків тяжіє до банальної тактики приховування цієї інформації під егідою конфіденціальності. Для цього необхідно не тільки чітко встановити в законодавчому порядку можливості доступу громадськості до певних видів інформації, які реалізовані в недавно прийнятому законі, але і підвищити належні санкції за приховування інформації посадовими особами, з одного боку, та за несанкціонований доступ громадян, які не мають такого доступу з іншого.

Як і будь-яка система, електронне урядування має свої переваги і недоліки, пов'язані з особливостями функціонування. Переваги цієї системи включають: оптимізація

механізмів державного управління шляхом поступового запровадження функціональних компонентів електронного уряду, підвищення ефективності державного управління у внутрішній організації своєї діяльності, поліпшення якості адміністративних послуг; економія матеріальних та часових ресурсів, ефективне використання державних коштів, скорочення витрат на державний апарат; створення умов для розвитку електронної демократії, прозорості та відкритості у сфері державного управління, прозорого процесу прийняття рішень; зменшення корупції в уряді.

Недоліки випливають з слабких місць системи територіального управління: слабкий захист від нового класу соціальних злочинів, заснованих на використанні сучасних інформаційних технологій (маніпуляції з електронними грошима, кібер хуліганство, тощо); можливість здійснювати електронний контроль за життям, поглядами, планами громадян і політичних організацій; використання нових інформаційних технологій у політичних цілях; використання інформаційної зброї задля впливу на розум і свідомість людей.

Все згадане вимагає теоретичного розуміння процесу впровадження електронного урядування в діяльність органів влади України, виявлення основних перешкод для цього процесу і визнання найбільш привабливих перспектив для його реалізації. Подолання цих перешкод передбачає одночасний і гармонійний розвиток в різних сферах управління.

Концепція електронного урядування складається з двох зв'язаних між собою (та одночасно незалежних) проектів. Це внутрішня інформаційна інфраструктура уряду, аналог корпоративної мережі і зовнішня інформаційна інфраструктура, яка взаємодіє з громадянами та організаціями. На наш погляд, перший повинен контролюватися громадськістю, що зробить прозорою роботу державних органів, а другий має бути відкритим і доступним якомога більшому колу осіб.

Орієнтація на громадян передбачає доведення до громадськості об'єктивної і достовірної інформації про діяльність органів державної влади і вимагає спрощення процедур надання послуг. Важливим кроком для вирішення цієї проблеми, більшість дослідників вважають перехід до методу «єдиного вікна», коли громадянин звертається до державного органу, а весь подальший обмін документами і інформацією відбувається всередині без його участі - і у визначений термін. Деякі прихильники електронного урядування вважають, що однією з цілей його реалізації повинно бути створення веб-сайту як "єдиного координаційного центру для здійснення всіх покупок", де громадяни можуть виконувати різні завдання, особливо ті, які припускають звернення до ряду установ, коли громадянину не потрібно встановлювати контакт з кожною установою окремо.

Участь громадян у процесі прийняття рішень органами державної влади в електронному урядуванні здійснюється шляхом:

- інформування державними органами громадськості про проблемні питання;
- участь в їх обговоренні;
- висловлення громадськістю рекомендацій та побажань стосовно рішення, що буде прийматися.

Така схема електронної демократії за сутністю процесу прийняття рішень носить партисипаторний (демократія участі) та деліберативний (демократія обговорення) характер.

Створення електронного уряду в розвинених країнах здійснюється під гаслом більшої прозорості та підзвітності урядів громадянам. Підзвітність забезпечується відкритою специфікацією комплексів показників роботи конкретних державних органів і створенням доступних населенню засобів моніторингу цих показників. Логічно, що громадський контроль у такому випадку більш дійовий і дозволяє приймати рішення про успішність діяльності органу державної влади, спираючись на думку незалежних експертів і свою власну думку, а не на заяви держави.

Жулавський, А.Ю. Електронне самоврядування як соціокультурний феномен в системі територіального управління [Текст] / А.Ю. Жулавський, Г.О. Курило // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 27 травня 2015 р. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, М.М. Петрушенка. - Суми : СумДУ, 2015. - С. 489-491.